

Társadalmi összefogás jelképe a Szűréssel az Életért Program III.

Az Egészségügyi Minisztérium március végén egy szabolcs-szatmár-bereg megyei kisvárosban, Ibrányban indította el a SZ.É.P. III. rendezvényét, amely június utolsó hétvégéjén Békés megyében Méhkeréken és Vésztőn fejeződött be. A Program eddigi szakaszaihoz képest újdonságot jelentett, hogy nem nagyvárosokban, hanem 2-10 ezer fős hátrányos helyzetű településeken biztosították az ingyenes szűrővizsgálatokon való részvétel lehetőségét, hiszen ezen térségekben élők megbetegedési és halálozási mutatói lényegesen kedvezőtlenebbek az országos átlagnál. A leghátrányosabb helyzetű kistérségek a dél-alföldi, az észak-alföldi, az észak-magyarországi és a dél-dunántúli régióban fekszenek. Ezekben a kistérségekben az országos átlagnál rosszabb a jövedelmi helyzet, nagyobb a munkanélküliség, továbbá alacsonyabb a születéskor várható élettartam és rosszabbak a mortalitási és morbiditási mutatók. A megbetegedések közül az első helyen a keringési rendszer betegségei, a második helyen a rosszindulatú daganatos megbetegedések szerepelnek. A kedvezőtlen morbiditási mutatókon rendszeres szűrővizsgálatokkal javítani lehet. A Szűréssel az Életért Programnak éppen ez a célja, hogy az egészséggel kapcsolatos egyéni felelősségre tanítson, hogy kis odafigyeléssel, a társadalombiztosítás által finanszírozott szűrővizsgálatok elvégzésével a vezető haláloknak számító betegségek számottevő része megelőzhető.

A települések lakosainak érdeklődése és a helyszíni tapasztalatok is igazolták a SZ.É.P. III. helyszínválasztásának helyességét, egyben a program létjogosultságát, és nem utolsósorban a helyben elérhető szűrőprogramok iránti valódi igényt. A települések többségének közelében nem található szakrendelő vagy kórház, illetve a helyiek számára nehézkes és esetlegesen többszöri utazást kíván a szakorvosi rendelések felkeresése. Ezért a lakosok kifejezetten pozitívan értékelték, hogy helyben, több mint 10 féle szűrést (vérnyomásmérés, vércukormérés, BMI számítás, derékbőség, boka/kar index és test-zsírszázalék mérés, szemészeti szűrés, fogászati és szájüregi vizsgálatokat, melanóma és egyéb bőrrák vizsgálat, gyermek ortopédiai szűrés, CO szint-mérés és a COPD teszt; daganatos betegségek megelőzéséről tanácsadás és önvizsgálat oktatás) egyszerre, egy nap alatt igénybe tudtak venni.

A szűréseket végző egészségügyi személyek toborzásakor döntően az érintett települések háziorvosai, szakorvosai és szakdolgozói bevonására törekedtek. A résztvevők nagyobb bizalommal fordulnak az általuk is ismerős orvoshoz, másrészt a háziorvos közbenjárásával a szűrési eredmények közvetlenül „csatornázódtak be” a normál egészségügyi ellátórendszerbe. A háziorvosoknak a rendezvény során lehetősége nyílt arra, hogy a praxisukban korábban

meg nem jelent pácienseik egészségügyi állapotát is felmérhessék és nyomon követhessék.

TAPASZTALATOK, EREDMÉNYEK

A településük lakosságát leginkább Nyírmada, Abaújszántó, Borsodnádásd, Gönc, Tarpa és Lengyeltóti polgármesterei és civil szervezetei mozgósították. Nyírmadán a város minden 4. lakosa részt vett a szűrővizsgálatokon, Abaújszántón és Borsodnádásdon a lakosság 23.3%-a, Göncön és Tarpán a lakosság közel 20%-a. A többi település lakosságának átlagosan 10%-a vette igénybe a „házhoz vitt” ingyenes egészségügyi vizsgálatokat. A szűréseken főként a 35-64 év közötti korosztály vett részt, s közülük is leginkább (69%-ban) a hölgyek voltak kíváncsiak egészségügyi állapotukra. A legtöbb férfi Heves megyében látogatta meg a rendezvényt. A látogatók közt a három legnépszerűbb vizsgálat a vércukor-, a vérnyomás- és a BMI mérés volt.

Az elvégzett mintegy 80 000 vizsgálatból összesen 11 234 szűrést végeztek a bőrgyógyász- és fogszakorvosok. Ezen vizsgálati számból daganat gyanús bőrtünet 2,3% (45 melanóma-, 118 karcinóma-gyanú) szájüregi elváltozás gyanú 1,7% (74 elváltozás), volt. A szemész szakorvosok összesen 4554 látogatót vizsgáltak meg; szürkehályog-gyanú 5% (230), zöldhályog-gyanú 3% (137) volt. Az összes vizsgálatra vetítve a látogatók 1%-ánál fedeztek fel a szakorvosok daganatos megbetegedés gyanúra utaló tüneteket. Az ortopéd szakorvosok a gyermekeknél elvégzett 2557 vizsgálatból 66%-ban ortopédiai elváltozást, lúdtalpat, illetve gerincferdülést találtak. Általános tapasztalat, hogy minden második megszárt férfi túlsúlyos, valamint sokan élnek magas vérnyomással.

A szakdolgozók a rendezvényeken nagyon sok extrém magas vérnyomást mértek, 200 feletti vérnyomás miatt 9 esetben a mentőszolgálat munkatársai a helyszínen ellátták a betegeket, 2 látogatót pedig rögtön kórházba kellett szállítani, ahol azonnal megkezdték a kezelésüket.

A 43 állomáson összesen 893 egészségügyi szakember 7150 munkaórát fordított szűrővizsgálatokra.

SZERVEZETT MAMMOGRÁFIÁS VIZSGÁLATOK

A rendezvénysorozat tartalmilag összekapcsolódott az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által koordinált, mobil szűrőbuszokkal megvalósított, szervezett szűrővizsgálatokkal. A szűrőbuszok a rendezvénysorozat állomásain és a környező településeken végeztek szűréseket. 22 helyszínen mammoográfiai szűrővizsgálatokon összesen 1774 hölgy vett részt, akiknek 6,2%-ánál találták szükségesnek, hogy ismételt, vagy kiegészítő vizsgálatokon is részt vegyenek. A

részvételi arány az elsőköros behívottak számához viszonyítva általában 50% körüli érték volt, de e tekintetben kiemelkedett a „mezőnyből” Putnok, ahol a 100 megszólított hölgy közül 93-an vettek részt az emlőszűrésen. (Az ÁNTSZ által végzett szervezett mammográfiás szűréseken való országos részvételi arány 40-50% közötti.)

TÁRSADALMI ÖSSZEFOGÁS AZ EGÉSZSÉGÉRT

Annak érdekében, hogy a lakosság minél nagyobb arányban ellátogasson a rendezvényeken nyújtott szűrővizsgálatokra, az adott kistérség helyi kulturális életéből mérítve minden rendezvény helyszínén kulturális műsorok várják a látogatókat.

A SZ.É.P. III. kiemelkedő társadalmi összefogás jelképeként is értelmezhető. Az összefogás az érintett települések polgármestereinek, települési és kisebbségi önkormányzatainak, közintézményeinek, sportegyesületeinek, nyugdíjas klubjainak és egyéb civil szervezeteinek önkéntes szervező munkájában, vagyis a rendezvény minél szélesebb körben történő megismertetésében nyilvánult meg. Közel 400 civil szervezet (egyházak, sportklubok, kisebbségi önkormányzatok, segítő szolgálatok) nagymértékben hozzájárult a rendezvénysorozat sikeréhez.

Az Önkormányzati Minisztérium közreműködésével országosan és világszerte elismert élsportolónk is támogatták a rendezvény sikerességét.

Reméljük, a SZ.É.P. program sikere lendületet ad a már futó, illetve a most induló népegészségügyi programjainknak is, hiszen az egészség megőrzése nem egy-egy akciótól függ, hanem folyamatos odafigyelést, rendszeres kontrollt igényel.

JELENLEG ZAJLÓ MINTAPROGRAMOK

Vastagbél-szűrés

Magyarországon évente mintegy 5500 nő és férfi honfitársunk hal meg vastag- és végbélrák miatt, ami hazánkban a második leggyakoribb daganatos halálok. A halálozás csökkentésére a székletbeli rejtett vérzés kimutatására, valamint a vastagbélütközés (kolonoszkópia) módszerére alapozott szűrővizsgálat alkalmas. Ezért 2009. I. félévében az ÁNTSZ koordinálásával elindult a székletvér kimutatásán alapuló vastagbél-szűrési mintaprogram, amely jelenleg még zajlik. A programban országsszerte 165 háziorvos vesz részt, vállalva húszezer 50-70 év közötti nő és férfi szűrését. A szűrésre behívó levelek alapján kerül sor.

Méhnyakszűrés – védőnői mintaprogram

Magyarországon a méhnyakrák miatt – az évtizedek óta folytatott „nőgyógyászati rákszűrés” ellenére – évente mintegy 500 nő hal meg. A 25-65 éves korú hölgyek számára térítésmentes szervezett, célzott méhnyakszűrés áll rendelkezésre. A behívólevelekre csak mintegy 5% jelenik meg szervezett szűrővizsgálaton. 2009-ben az Egészségügyi Minisztérium támogatásával az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat együttműködve az Országos Onkológiai Intézetrel a méhnyakszűréshez való hozzáférhetőség fejlesztése érdekében Védőnői Méhnyakszűrő Mintaprogramot indított. A Mintaprogram a területi védőnői hálózatra alapozott. A résztvevő védőnők elméleti képzésben és gyakorlati felkészítésben részesültek és kielégítő jártassággal rendelkeznek a szűrésben. A védőnő a személyre szóló meghívólevéllel szűrővizsgálatra jelentkező 25-65 év közötti nőknek védőnői tanácsadás keretében, megfelelő tájékoztatást ad és kenetet vesz, amelyet citológiai laboratóriumba küld. A visszaérkező citológiai leletet közli a vizsgált személlyel – nem negatív citológiai lelet esetén a nőgyógyászati szakorvosi vizsgálatra utalja, és figyelemmel kíséri az ellátás folyamán. A Védőnői Méhnyakszűrési Mintaprogram 102 kiképzett védőnő segítségével 168 településen jelenleg zajlik.

orvosi Szolgálat együttműködve az Országos Onkológiai Intézetrel a méhnyakszűréshez való hozzáférhetőség fejlesztése érdekében Védőnői Méhnyakszűrő Mintaprogramot indított. A Mintaprogram a területi védőnői hálózatra alapozott. A résztvevő védőnők elméleti képzésben és gyakorlati felkészítésben részesültek és kielégítő jártassággal rendelkeznek a szűrésben. A védőnő a személyre szóló meghívólevéllel szűrővizsgálatra jelentkező 25-65 év közötti nőknek védőnői tanácsadás keretében, megfelelő tájékoztatást ad és kenetet vesz, amelyet citológiai laboratóriumba küld. A visszaérkező citológiai leletet közli a vizsgált személlyel – nem negatív citológiai lelet esetén a nőgyógyászati szakorvosi vizsgálatra utalja, és figyelemmel kíséri az ellátás folyamán. A Védőnői Méhnyakszűrési Mintaprogram 102 kiképzett védőnő segítségével 168 településen jelenleg zajlik.

Modellprogram az ajak- és szájüregi rák szűrésére

A Nemzeti Rákregiszter adatai alapján 2008-ban Magyarországon 2737 férfi és 935 nő új beteg volt, az ajak, a szájüreg, a nyak jól látható daganatával, amelyek korai felismerés esetén tökéletesen gyógyíthatóak. Az elmúlt 8 évben (2000-2008 között) közel 30 ezer ajak- és szájüregi daganatos megbetegedést regisztráltak (22 748 férfit és 7147 nőt) Magyarországon. A férfiak vonatkozásában a szájüregi rák a harmadik halálok a rosszindulatú daganatos halálozás sorrendjében, míg a teljes lakosságot tekintve a hetedik daganatos haláloknak számít.

Az Egészségügyi Minisztérium, az ÁNTSZ Országos Tisztiorvosi Hivatala és az Országos Egészségfejlesztési Intézet a szájüregi rák korai felismerése és gyógyítása érdekében 2008-ban indult szűrési modellprogramot az idei évben is folytatja. A második évben a képzésbe bevonták az együttműködő alapellátási orvosok szakdolgozóit, a képzési anyagot bővítették táplálkozási és szájápolási tanácsadással. A régiók szűrési koordinátorainak szervezésében a szakdolgozók a tanulás és vizsga után 2009 március-áprilisában elkezdtek az alkalmoszerű szűrés és egészségfejlesztési tanácsadást. Két hónap alatt közel 200 szakdolgozó 11 545 vizsgálatot és tanácsadást végzett. 24 esetben rosszindulatú elváltozás gyanúját és 21 esetben rákmegelőző állapot gyanúját regisztráltak és küldték tovább a szakellátásnak.

MINDENKI FELELŐS A SAJÁT EGÉSZSÉGÉÉRT!

A SZ.É.P. III. 43 állomása során a szakorvosok a megjelent látogatóknál számos esetben találtak daganatra utaló tüneteket. Ezek az eredmények is bizonyítják a rendszeres szűrővizsgálatokon való részvétel fontosságát, hiszen a korai felismerés révén, a daganatos betegségek hatékonyabb és biztonságosabb gyógyítását teszik lehetővé.

Az EüM Sajtóiroda 2009 június 30-i közleménye alapján összeállította Tamás Éva.